

P. Petrescu, G. Stoica, ARTA POPULARĂ ROMĂNEASCĂ

Editura Meridiane, București, 1981, 146 p.

Caracterul de permanentă actualitate a artei populare românești, în condițiile în care aceasta a reprezentat o atracție constantă încă din secolul al XIX-lea când s-a constituit ca un domeniu aparte, reprezintă o trăsătură ce s-a perpetuat pînă în epoca noastră. Faptul este evident și cu implicații în planul culturii materiale tradiționale autohtone, deoarece mărturiile transmise de-a lungul veacurilor reprezintă o sumă de argumente viabile asupra continuității de viață a oamenilor din spațiul carpato-danubiano-pontic. În acest sens, nenumăratele lucrări de mai mare sau mai mică întindere apărute de atunci încoace au scos în evidență citeva concluzii ce fixează personalitatea artei populare în cadrul civilizației românești, acestea relevînd caracterul unitar și original al creațiilor respective, precum și valoarea documentară, ținînd cont de destinația inițială în contextul existenței rurale tradiționale. Numărul mare de lucrări tipărite în timp nu au suplinit, însă, lipsa sintezelor, a acelor volume ce se ocupă de prezentarea generală a fenomenului culturii populare și, implicit, a artei populare. Ultimele decenii au fost fertile în acest sens, acum apărînd sintezele necesare (I. Vlăduțiu, *Etnografia românească*, București, 1973; V. Butură, *Etnografia poporului român*, Cluj-Napoca, 1978; *Arta populară românească*, București, 1969), avînd în vedere și faptul că pentru acest domeniu s-a manifestat o mare atracție din partea specialiștilor români și străini și, în egală măsură, a publicului larg.

Noua apariție editorială, sub egida Editurii Meridiane, semnată de doi recunoscuți și apreciați etnografi români, dr. P. Petrescu și dr. G. Stoica, ne apare astfel ca o realizare semnificativă pentru cunoașterea unor realități cu tradiții recunoscute, dar care se remarcă acum și printr-o efervescentă contemporană ce se cere definită. Din această perspectivă, *Arta populară românească* se constituie într-o întreprindere fundamentată științific, care apropie cititorul de înțelegerea raportului dintre tradiție și inovație, relație ce a acționat constant în timp, într-un sens stimulat. Desigur, locul principal, tocmai cunoscînd semnificația valorilor transmise, îl dețin aspectele ce se referă la genurile artei populare clasice, acestea dominînd în economia volumului și care sînt completate firesc cu aprecieri privitoare la realizările contemporane (ilustrațiile alb-negru și color de foarte bună calitate contribuie la susținerea afirmațiilor din text). De altfel, întreaga *Introducere* este concepută în ideea sublinierii a două probleme, cea a statutului artei populare tradiționale în contemporaneitate, cu precizarea rolului instituțiilor specializate (muzee în primul rînd) în teaurizarea valorilor datorate unor epoci istorice distincte care le-au determinat stadiul de dezvoltare și, implicit, personalitatea și nivelul atins de creația contemporană mai cu seamă prin activitatea unor întreprinderi, cooperative, etc., axate pe promovarea unei arte populare noi, bineînțeles în consens cu coordonatele proprii societății românești actuale. „Cu alte cuvinte — precizează, pe bună dreptate, autorii —, în cadrul unei societăți din ce în ce mai complexe, cultura populară se constituie ca o categorie mereu necesară, schimbîndu-și conținutul și formele, dar păstrîndu-și un sens propriu și o sferă de aplicare proprie“ (p. 7). Aplicînd acest principiu, cei doi cercetători au reușit să construiască fiecare capitol după o structură ce scoate în evidență de fiecare dată specificul național al unor creații rezultate în urma persistenței unui model de viață cristalizat în spațiul românesc.

Diversitatea genurilor analizate în cadrul volumului, dincolo de unitatea de concepție care stă la baza analizării lor, ne apar prezentate și prin prisma datelor specifice acestora. Ne gîndim la punerea în circuit a unor informații ce se referă la parametrii tehnici și la contextul social-politic în care au apărut și dezvoltat acestea. Ca atare, aproape în toate capitolele existente se ține cont de materia primă, de elementele de tehnică tradițională, iar acolo unde este cazul se analizează mo-

tivele ornamentale, cromatica, într-o înlănțuire logică ce are ca suport de pornire primele atestări arheologice și punct final mărturiile aparținând contemporaneității. Iată cum, fundamentându-se pe o asemenea structură solid elaborată, cei doi specialiști reușesc să reconstituie, într-un volum de largă respirație intelectuală (integrarea în context universal prin referiri la creațiile datorate altor arii culturale se desprind în permanență), o imagine asupra a ceea ce a însemnat și înseamnă, pe planul culturii materiale, arta populară românească. Mai mult chiar, venind ca o încununare a acestei viziuni de ansamblu foarte exacte sub aspectul modului de tratare a temei respective, în cele două capitole cu subiecte de actualitate: *Perspectivile tradițiilor de artă populară și Artă populară în Festivalul național „Cîntarea României”*, cartea impune opinii autorizate asupra unei problematice ce se referă la traseul evolutiv al artei populare românești, în general, precum și asupra semnificației conferite de promovarea acesteia în cadrul generos și, totodată, stimulator al Festivalului național „Cîntarea României”.

Indiscutabil, *Artă populară românească* incită la discuții mult mai diverse și ample și de importanță pentru domeniul abordat. Dar chiar numai detașînd cîteva aspecte de mai sus considerăm că am adus destule argumente pentru a sublinia că ne aflăm în fața unei realizări de incontestabilă ținută științifică, realitate confirmată și de premiul Academiei acordat pe anul 1983, semnată de doi specialiști cu contribuții apreciate în cercetarea culturii populare românești.

A. CHIRIAC

„IZVORUL“

Revistă de etnografie și folclor

Alături de publicația devenită deja cunoscută în cercurile specialiștilor din domeniul culturii populare românești — *Din tradițiile populare ale românilor din Ungaria* —, de doi ani apare la Gyula (Giula) o revistă de etnografie și folclor intitulată „Izvorul”, ambele fiind de fapt rodul activității *Cercului de etnografie și folclor*, patronat de Uniunea Democratică a Românilor din Ungaria. Reușind în cîteva ani să adune un bogat material informativ, membrii cercului au oferit tiparului o serie de lucrări interesante prin tematica la care s-au oprit, ele constituindu-se într-o contribuție semnificativă pentru scopul pe care și l-au propus.

Editată, ca și în cazul primei publicații amintite, de Uniunea Democratică a Românilor din Ungaria, revista „Izvorul” și-a stabilit, după cum se precizează în caseta introductivă a primului număr (1/1982) să adopte „... un program de activitate axat pe culegerea, prelucrarea și publicarea tuturor acelor valori de genăză populară care încă se găsesc din abundență și în grai viu în bogata moștenire a românilor din Ungaria”. Conform acestui program care cuprinde crezul comitetului de redacție, precum și al colaboratorilor, în revistele consultate (1/1982 și 1/1983) înțilnim lucrări deosebit de interesante, utile atît cercetătorilor care se ocupă de studierea culturii populare românești în general, cît și publicului larg care se apropie de acest domeniu.

Intreprinzînd o incursiune în tematica celor două numere surprindem, ca a trăsătură de ansamblu, abordarea în special a obiceiurilor, deci a unor practici actuale încă și care se păstrează destul de bine în memoria colectivă a comunităților rurale românești din țara vecină. Cu ajutorul unor informatori foarte buni, care au relatat de fiecare dată cu multă minuțiozitate ritualul desfășurării obiceiurilor descrise (înmormîntarea și colindatul — 1/1982); nașterea și sinzienele — 1/1983, etc.), dar și utilizînd metoda observației directe, autorii materialelor (dr. János Bencsik, Lucia Borza, Maria Botea, Elena Csobai, Maria Gurzău, Alexandru Hoțopan, Emilia